

REVISTA „ARHIVELE OLTENIEI” ȘI ROLUL EI ÎN VIAȚA ȘTIINȚIFICĂ ȘI CULTURALĂ ROMÂNEASCĂ

ANCA CEAUȘESCU*, SIMONA LAZĂR**

Abstract: „Arhivele Olteniei” journal, founded in Craiova, in January 1922, was made under the leadership of Charles Laugier and an editorial board composed of professors: Ștefan Ciuceanu, T.G. Bulat, Al. Bărcăcilă and C.D. Fortunescu – editorial secretary. Articles on the history and cultural life of Oltenia and beyond have found their place in its pages. It was a reference publication in the interwar Romanian cultural and scientific life.

The encyclopedic character of the journal is highlighted by the original materials published in its pages, belonging to the fields of history, archeology, geology, geography, education, medicine, folklore, literature, art, science, etc. Between 1922 and 1946, 130 numbers were published, and in the difficult years following the wars their activity stopped. The new series of the journal was issued in 1981, as an annual publication, a feature that it still maintains today. The journal appears under the auspices of the Romanian Academy and is published by C.S. Nicolăescu-Plopșor Institute for Research in Social Studies and Humanities. In *Arhivele Olteniei* journal are found relevant scientific studies belonging to recognized personalities of the academic environment, but also to researchers interested in deepening the knowledge in humanistic fields specific to the journal.

Key words: *Arhivele Olteniei*, encyclopedic character, cultural and scientific journal, humanistic research.

Fondată la Craiova, în ianuarie 1922, revista „Arhivele Olteniei” a fost una din principalele publicații în paginile căreia și-au găsit locul articole cu privire la istoria și viața culturală a Olteniei. De la bun început, a avut conținutul unei publicații științifice, aspect reliefat prin natura materialelor din cuprinsul său (fig. 1).

---

* Cercetător științific III, dr., Institutul de Cercetări Socio-Umane „C.S. Nicolăescu-Plopșor” din Craiova, al Academiei Române; e-mail: ancaceausescu@yahoo.com.

** Cercetător științific III, dr., Institutul de Cercetări Socio-Umane „C.S. Nicolăescu-Plopșor” din Craiova, al Academiei Române; e-mail: simonalazaru@ymail.com.

Revista a fost realizată sub conducerea lui Charles Laugier și a unui comitet de redacție format din profesorii: Ștefan Ciuceanu (Craiova), T.G. Bulat (Râmnicu Vâlcea), Al. Bărcăcilă (Turnu-Severin) și C.D. Fortunescu – secretar de redacție.

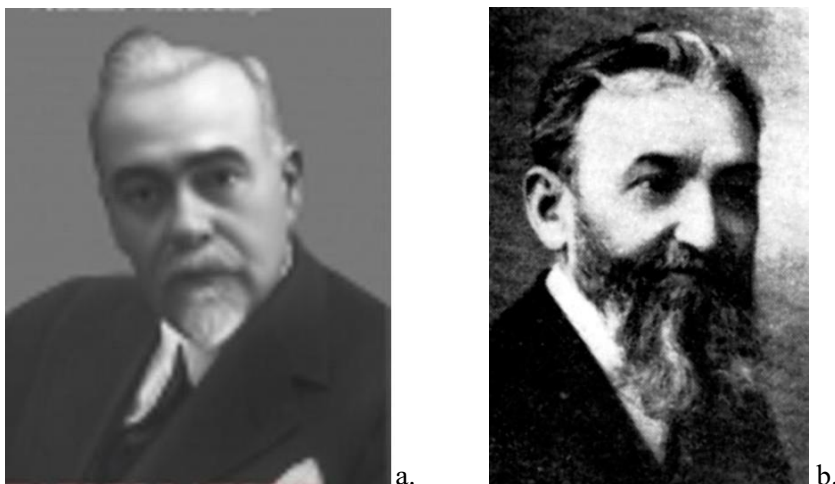

Fig. 1. Revista „Arhivele Olteniei” – copertile din anii 1922 și 1926.

Din anul 1923, a devenit codirector C.D. Fortunescu, iar începând cu anul 1926 directoratul revistei îi revine în totalitate acestuia. De altfel, din dorința de a publica „tot ce interesează Oltenia”, începând cu al doilea an de existență al revistei, comitetul de redacție își va lărgi componența cu noi colaboratori din întreaga țară, printre care: N. Ploșor (Plenița), Gh. Chițu (Craiova), C. Gerotă (Calafat), N.G. Dinculescu, D. Izverniceanu (Oravița), M. Roșca (Cluj), T. Bălășel (Ștefănești-Vâlcea), M. Theodorian-Carada (București), I. Donat, I.C. Filitti (București), D. Tudor (Caracal), C.I. Karadja (Grumăjeșt-Neamț), Lucian Costin (Caransebeș), A. Sacerdoțeanu (București) și alții.

Revista *Arhivele Olteniei* a apărut, în primul rând, ca urmare a activității desfășurate de membrii Societății *Prietenii Științei*. Personalități remarcabile de la acea vreme, precum dr. Charles Laugier (fig. 2.a), Șt. Ciuceanu, T. Bulat, Al. Bărcăcilă, trudituri în nobila misiune de răspândire a științelor, cum elocvent scria dr. Charles Laugier în *Primul Cuvânt* din cel dintâi număr al revistei, această echipă de bună inspirație pedagogică a reușit să aducă la suprafață nebanuite resurse intelectuale, de care Oltenia, și nu numai aceasta, nu a dus lipsă vreodată. Reuniți cu mulți ani înainte în Cercul „Prietenilor Științei”, creatorii revistei „Arhivele Olteniei” au pornit la un drum nou, convinși de necesitatea unei publicații care să fructifice imensul tezaur documentar al acestor meleaguri: „Ne

*dăm foarte bine seama de nevoia ei; ne dăm asemeni seama că în întreaga Oltenie se găsește atâta material documentar pentru trecutul nostru, pentru istoria neamului nostru, încât a nu stimula și canaliza cercetările oamenilor de bunăvoință pe acest teren, ar fi o neiertată greșală...”*¹, după cum spunea dr. Charles Laugier în *Primul Cuvânt* din întâiul număr al revistei.

Fig. 2. Charles Laugier (a); C.D. Fortunescu (b)

Sursa: https://www.google.com/search?q=Charles+Laugier&source=Inms&tbm=isch&sa=X&ved=2ahUKEwip5qPpw_35AhWZ_rsIHWeNAJ0Q_AUoAXoECAIQAw&biw=1280&bih=912&dpr=1#imgrc=NNs1ss2SBBvJ4M

Scopul era ca în paginile revistei să fie publicate atât materiale privind trecutul Olteniei, cât și manifestări social-culturale ale prezentului: „*Cum o înfățișează numele, revista va nota toate mișcările de actualitate și, mai cu seamă, va cerceta și publica material documentar pentru trecutul Olteniei*”².

Deși apare în provincie, revista nu are caracter regional; de altfel, articolul-program subliniază acest lucru: „*...suntem o părțică dintr-un tot, o regiune dintr-o țară, și tot ce atinge țara, toate progresele științei, toate mișcările și manifestările sociale ne ating și pe noi; regionalism nu înseamnă exclusivism*”³. Însuși Nicolae Iorga argumentează acest aspect într-un articol din primul număr al revistei „Arhivele Olteniei”, intitulat „Regionalismul Oltean”, în care arată că: „*viața unei țări nu se alcătuiește din forme perfecte cu îngrijire ierarhisate, ci din vitalități locale care adunate dau marea vitalitate generală*”⁴.

¹ Dr. Ch. Laugier, *Primul Cuvânt*, în „Arhivele Olteniei”, I, nr. 1, 1922, p. 1.

² Idem, *Iată apelul nostru trimis numai câtorva persoane și de care rugăm pe toți cititorii a lua cunoștință*, în „Arhivele Olteniei”, I, nr. 1, 1922, p. 3.

³ Idem, *Primul Cuvânt ...*, p. 2.

⁴ N. Iorga, *Regionalismul oltean*, în „Arhivele Olteniei”, I, nr. 1, 1922, p. 5.

Având convingerea că apariția revistei „Arhivele Olteniei” era necesară, „răspunde unei nevoi”, încă din primul număr al publicației, dr. Charles Laugier, adresa un *apel* către oamenii de cultură ai vremii și, în același timp, îndemna la o continuitate peste timp a inițiativei sale: „*Cred că Arhivele Olteniei răspund unei nevoi și prin aceasta fac apel la toți cei ce ne pot spune lucruri interesante în privința Olteniei, să ne dea o mână de ajutor, să colaboreze la Arhivele Olteniei, contribuind astfel la statornicirea unei publicațiuni, care să fie oglinda prezentului și trecutului nostru, atât pentru cei de azi, cât și pentru cei ce va să vie*”⁵.

Demersul fondatorilor avea să fie împlinit, grație colaboratorilor și donațiilor financiare din partea mai multor persoane fizice, dar și instituții. Revista a apărut sub format obișnuit de carte, 16×24 cm, păstrat și în prezent și a fost imprimată, la început, la tipografia Scrisul Românesc SA, iar din anul 1937 la Tipografia Ramuri. În primul an, a avut o apariție trimestrială, în perioada 1923–1943, revista a fost publicată de șase ori pe an, iar în anii 1944–1946, a fost tipărită fără a fi difuzată.

În intervalul de timp 1922–1943 au fost publicate 130 de numere, un merit deosebit pentru apariția publicației în anii ultimului război mondial avându-l C.D. Fortunescu (fig. 2.b), căruia i s-au alăturat și alți colaboratori fideli ai revistei, istorici, critici literari, folcloriști, naturaliști etc.

Încă de la început, remarcăm unitatea și consecvența construcției, fiecare număr având aceeași structură, pe care, în linii mari, o întâlnim și în prezent. Sumarul se deschide cu un grupaj de studii și articole, urmând apoi rubricile: „Comunicări și documente” (devenită în 1927 „Oltenia istorică”), „Oltenia preistorică”, „Oltenia folcloristică”, „Oltenia naturalistă”, „Oltenia culturală”, „Oltenia literară-artistică”, „Cronica științifică”, „Note pe marginea cărților”, „Recenzii”, „Figuri istorice oltene”, „Cronica revistelor”.

Caracterul enciclopedic al revistei este limpede evidențiat prin materialele originale publicate în paginile sale, aparținând domeniilor: istorie, arheologie, etnografie, lingvistică, geografie, istoria și critica literară, poezia, proza, literatura universală, teatrul, învățământul, arta plastică, medicină, știință etc. (fig. 3). Viața socială, complexă și presărată cu originalitățile locului, avea să fie un rezervor nesecat de date și fapte istorice, mai cu seamă că trecutul românilor era unul plin de evenimente majore, cu implicații profunde în devenirea socială a țării.

Revista își asumă de la început clarificarea unor problematici social-istorice cuprinzătoare, atingându-se aspecte privind formarea poporului român, ideea de independență și unitate națională, mari evenimente, precum Revoluțiile de la 1821 și 1848, Unirea Principatelor, aspecte privind trecutul Olteniei, vechimea și originea Craiovei, instituții și dregătorii feudale, genealogia unor mari familii domnitoare sau boierești etc.), activitatea unor locașuri de cult, apoi chestiuni stringente ale vremii, pornind de la situația delicată a stării sanitare, punctarea celor mai noi descoperiri în materie de cercetare științifică de la acea dată, precum și informații din sfera culturii spirituale a Olteniei etc.

---

⁵ Dr. Ch. Laugier, *Iată apelul nostru ...*, p. 3.

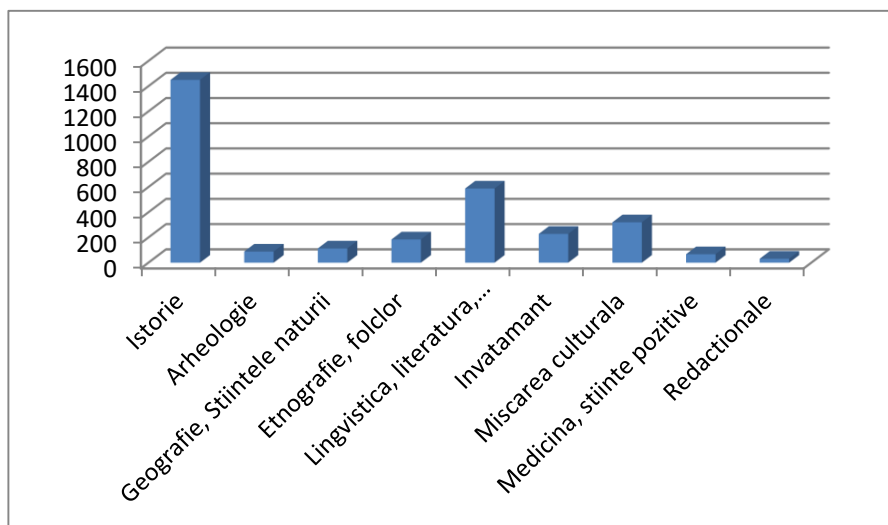

Fig. 3. Domenii de cercetare în revista „Arhivele Olteniei”, serie veche.

Rubrica de studii și articole din primul număr debutează cu două articole semnate de Nicolae Iorga: *Regionalism oltean* și *Partea Olteniei în literatura românească*, în care sunt reluate discuțiile cu privire la accepțiunea termenului *regionalism*. În această primă secțiune un număr însemnat de studii sunt dedicate istoriei. Personalități cunoscute în domeniu au publicat numeroase articole. Dintre acestea menționăm câteva: *Craiova, moșie a Bassarabilor*, semnat de G.M. Demetrescu; *Înființarea orașului Calafat*, sub semnătura lui T.G. Bulat; *Figuri oltene: Gh. Chițu* – C.M. Ciocazan; *Biserica Obedeanu din Craiova*, de preot C. Ionescu; *Vechi împărțiri administrative* – N. Gh. Dinculescu; *Însemnări din Țara Hațegului*, de Al. Bărcăcilă; *Marile familii românești din secolul XVIII* – C.V. Obedeanu; *Monumente megalitice în Oltenia?* de C.S. Nicolăescu-Ploșșor etc.

Sunt inserate, în paginile revistei, numeroase documente istorice, inscripții și manuscrise inedite, care vin să aducă lămuriri asupra unor evenimente importante din istoria poporului nostru: câteva scrisori ale lui Tudor Vladimirescu, comunicate de Al. Bărcăcilă; documente privind diviziunea proprietății în Oltenia, starea țăranilor etc.; hrisoave ale unor domnitori privind dăruirea de sate; hrisov care datează din 1617, tradus de cronicarul Dionisie eclesiarhul, în 1816, reprezentând actul de cumpărare a parcului „Bibescu” de către Costache Glogoveanu, magistratul orașului; zapise privitoare la țigani; documente slavo-române inedite; documente cu privire la Oltenia în timpul ocupației austriece; acte privind mișcarea revoluționară de la 1848; Craiova în primele zile ale ocupației germane, din noiembrie 1916 etc.

Totodată, sunt publicate informații despre țara noastră, comunicate de călători străini precum și referiri la vechi documente cartografice ale ținuturilor românești. Este vorba despre *harta lui Anton Maria del Chiaro* (fost secretar al lui Constantin

Brâncoveanu), publicată în anul 1718. Harta nu aparține italianului Del Chiaro, ci a fost reprodusă după Harta Stolnicului Constantin Cantacuzino, realizată în anul 1700, în limba greacă, la Padova, acesta fiind cel mai vechi document cartografic detaliat, realizat de un român. Harta stolnicului este dedicată lui Constantin Brâncoveanu, iar o copie după acest original se află, în prezent, în colecțiile Bibliotecii Academiei Române. Un alt document cartografic este *harta întocmită de Frederick Schwantz*, realizată în anul 1722, când Oltenia a fost sub ocupație austriacă. Este primul doc. cartografic, cu elemente matematice aproape exacte care consemnează, pe lângă elementele de ordin natural și social-economic, și un nr. apreciabil de așezări. Originalul se află, în prezent, la Viena, iar copia în Colecția de hărți a Bibliotecii Academiei Române.

Un domeniu științific prezent în aproape toate numerele revistei a fost arheologia care a beneficiat de colaborarea unora dintre cei mai cunoscuți arheologi români: C.S. Nicolăescu-Plopșor, D. Berciu, Al. Bărcăcilă, Dumitru Tudor. Au fost publicate descoperiri arheologice reprezentate de ceramică, unelte neolitice de silex, topoare de piatră, dar și obiecte de metal (arme, unelte, podoabe) sau piese numismatice.

Dintre articolele de preistorie trebuie menționat, în primul rând, articolul amplu, publicat în două numere din anul 1939, semnat de Dumitru Berciu, care constituie o veritabilă sinteză a tuturor descoperirilor cunoscute până la acel moment – *Arheologia preistorică a Olteniei*. În acest articol sunt prezentate descoperiri din perioada neolitică, epoca bronzului dar și tumulii de la Vârtoș și Plopșor, definiții pentru cultura Vârtoș care reprezintă, de fapt, începutul epocii fierului în Oltenia. Cercetările cu privire la perioada romană au fost și ele amplu reprezentate în paginile revistei. Deși spațiul nu ne permite să insistăm mai mult asupra articolelor cu subiect arheologic, dorim să menționăm contribuțiile importante lui Dumitru Tudor cu privire la perioada romană, publicate în seria veche a Arhivelor Olteniei.

Materialele din domeniul istorie-arheologie ocupă un spațiu mare în paginile revistei. Făcând un sumar al acestora, observăm că în cadrul lor ponderea o dețin documentele istorice (mai mult de 50%), urmate de biografii și genealogii, apoi materiale privind istoria Bisericii, studii de arheologie, articole referitoare la așezări umane, evenimente istorice șamd. (fig. 4).

Un interes deosebit a fost manifestat, în paginile revistei, pentru folclor. Rubrica „Oltenia folcloristică”, care apare începând cu anul 1925, se bucură de colaborarea unor profesori și cercetători de seamă, printre care: C.D. Ionescu, C.V. Gerotă, Lucian Costin, Ch. Laugier, N. Plopșor, G. Catană, Șt. Tuțescu, T. Bălășel, I.N. Dumitrescu-Bistrița etc. Alături de studii și articole privind credințe și obiceiuri străvechi, secțiunea cuprinde creații folclorice originale (povești, cântece populare, balade, legende, basme, descântece) culese din Oltenia, Banat sau alte regiuni ale țării, toate constituindu-se în adevărate documente de istorie orală a căror însemnătate este marcată și prin faptul că astăzi multe dintre acestea nu se mai regăsesc în teren, ci doar în mentalul colectiv.

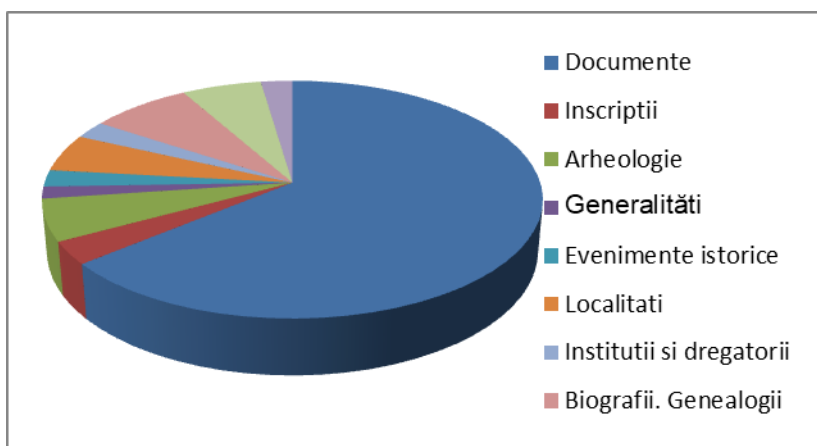

Fig. 4. Tematica materialelor din domeniul istoriei publicate în seria veche a „Arhivelor Olteniei”

Dintre studiile de folclor, rețin atenția cele privitoare la obiceiuri mai puțin întâlnite, cum este *Gurbanele*⁶ semnat de C.S. Nicolăescu-Ploșor, în care este descris praznicul pe care-l fac rudarii, dar numai cei „luați din sfinte”, în ziua de Sf. Gheorghe sau de Ispas. Preocupări privind medicina populară se întâlnesc la Ch. Laugier⁷, Marica Em.⁸, Iosif N. Dumitrescu-Bistrița, iar arhitectura populară este abordată de A. Vincenz, în articolul *Tipuri de case țărănești din Oltenia*⁹, în care prezintă caracteristicile locuinței țărănești în funcție de formele de relief.

Totodată, obiceiurile tradiționale din ciclul familial fac obiectul unor articole semnate Iosif. N. Dumitrescu-Bistrița (*Obiceiuri de nuntă*¹⁰) și C. Gerotă (*Căsătoria la romani și la noi*¹¹, *Înmormântarea la romani și la noi*¹²), articole în care Gerotă consemnează un lucru interesant: „latinitatea noastră nu se dovedește numai cu mărturii scrise, materiale, ci și cu partea vie și suplă, cu firea poporului nostru”¹³. Conservatorismul este una din trăsăturile de bază ale românilor, grație

⁶ C.S. Nicolăescu-Ploșor, *Gurbanele*, în „Arhivele Olteniei”, I, nr. 1, ian. 1922, pp. 35–40.

⁷ Ch. Laugier, *Contribuții la etnografia medicală a Olteniei*, în „Arhivele Olteniei”, IV, nr. 17, ian.–evr., 1925, pp. 31–34.

⁸ Em. Marica, *Contribuții la etnografia medicală a Olteniei. Numirea populară a câtorva plante și medicamente întrebuițate de săteni în Oltenia*, în „Arhivele Olteniei”, IV, nr. 18–19, mart.–iunie, 1925, pp. 148–149.

⁹ A. Vincenz, în articolul *Tipuri de case țărănești din Oltenia*, în „Arhivele Olteniei”, X, nr. 54–55, mart.–iunie, 1931, pp. 101–107.

¹⁰ Iosif. N. Dumitrescu-Bistrița, *Obiceiuri de nuntă*, în „Arhivele Olteniei”, XI, nr. 61–62, mai–aug., 1932, pp. 268–272.

¹¹ C. Gerotă, *Căsătoria la romani și la noi*, în „Arhivele Olteniei”, I, nr. 2–3, iunie 1922, pp. 208–214.

¹² Idem, *Înmormântarea la romani și la noi*, în „Arhivele Olteniei”, II, nr. 10, nov.–dec., 1923, pp. 450–459.

¹³ Idem, *Căsătoria la romani și la noi*, în „Arhivele Olteniei”, I, nr. 2–3, iunie 1922, p. 208.

căruia avem întregul complex de tradiții ocazionale, în forme mai mult sau mai puțin alterate: „Grație acestui conservatism ireductibil avem întreagă comoară de tradiții ocazionale, care mai mult sau mai puțin alterate, sunt substratul riturilor, formalităților complexe ale Romanului. Suflet disciplinat până la uniformitate, a păstrat cu sfințenie toate riturile strămoșești. Riturile acestea, tradițiile acestea schimbate și întâlnite în procedurile scrise la diferite ocaziuni, nuntă, mort etc., au ramas și persistă cu o forță tiranică în practicile ce se săvârșesc la anume împrejurări, deși altele s-au păstrat chiar prin religia creștină”¹⁴.

Un spațiu important în paginile revistei este acordat învățământului, fiind abordate subiecte cuprinzătoare privind istoria învățământului din Craiova și starea școlilor din mediul rural, sunt publicate documente din arhiva Liceului Carol I și micromonografiile ale principalelor școli craiovene, precum și articole privind contribuția învățământului oltean la dezvoltarea școlii românești. Menționăm câteva dintre acestea: Ion Donat, *Câteva școli de sat în Oltenia, înainte de 1800*¹⁵, Mih. Popescu, *Documente privitoare la începuturile școalelor din Craiova*¹⁶, Ioan C. Filitti, *Scrisori inedite ale lui Petrache Poenaru privitoare mai ales la Institutul Lazaro-Otetelișeanu din Craiova*¹⁷ etc. De asemenea, sunt publicate însemnări și articole cu caracter bibliografic pentru cele mai reprezentative figuri de dascăli precum Ion Maiorescu, Petrache Poenaru, Stanciu Căpățâneanu etc.

Se remarcă, în același timp, interesul pentru înființarea unei Universități la Craiova „cu scopul de a răspândi cultura generală și de specialitate printre cei dornici de instrucțiune dar cari n’au avut și nu au posibilitatea de a și-o completa la școli oficiale”¹⁸: *Universitatea Liberă „Prietenii Științei”*¹⁹, *Pentru o Universitate la Craiova*²⁰, *Chestiunea unei Universități a Olteniei*²¹ ș.a.

Domeniul literar-artistic îl regăsim în multe din numerele publicate în seria veche a revistei, fiind reprezentat de materiale privind istoria și critica literară, poezia, proza, literatura universală, teatrul²².

¹⁴ *Ibidem*, pp. 208–209.

¹⁵ Ion Donat, *Câteva școli de sat în Oltenia, înainte de 1800*, în „Arhivele Olteniei”, X, no. 56–58, iulie–decembrie 1931, pp. 318–322.

¹⁶ Mih. Popescu, *Documente privitoare la începuturile școalelor din Craiova*, în „Arhivele Olteniei”, X, no. 56–58, iulie–decembrie 1931, p. 347–365.

¹⁷ Ioan C. Filitti, *Scrisori inedite ale lui Petrache Poenaru privitoare mai ales la Institutul Lazaro-Otetelișeanu din Craiova*, în „Arhivele Olteniei”, XIII, no. 74–76, iulie–decembrie 1934, pp. 266–276, 355–422.

¹⁸ AO, Anul I, nr. 2–3, 1922, p. 258.

¹⁹ *Universitatea Liberă „Prietenii Științei”*, în „Arhivele Olteniei”, I, nr. 2–3, iunie 1922, pp. 256 și urm.

²⁰ I. Bianu, *Pentru o Universitate la Craiova*, în „Arhivele Olteniei”, VIII, nr. 43–44, mai–aug., 1929, pp. 201–207.

²¹ Fortunescu C. D., *Chestiunea unei Universități a Olteniei*, în „Arhivele Olteniei”, XVII, nr. 95–96, ian.–apr. 1938, p. 128.

²² Pentru mai multe detalii, a se vedea: Florea Firan, *Presa Craioveană 1838–2007*, Craiova, Fundația Scrisul Românesc, pp. 145 și urm.

În ceea ce privește lingvistica, aceasta a fost mai puțin prezentă în „Arhivele Olteniei”, seria veche. Revista nu a avut o rubrică specială destinată problemelor limbii române, dar totuși au fost publicate studii și articole despre originea limbii române, glosare și articole de dialectologie, de onomastică, etimologie etc.²³.

O secțiune permanentă a revistei este „Oltenia culturală”²⁴, care apare începând cu al doilea număr al Arhivelor Olteniei și debutează cu anunțarea înființării, la Craiova, a Universității Libere „Prietenii Științei”, al cărei președinte de onoare avea să fie Nicolae Iorga. În cadrul acestei rubrici sunt prezentate toate activitățile cultural-artistice ale diverselor instituții culturale (societăți, asociații, biblioteci, muzee, cămine culturale etc.). Dintre materialele publicate aici semnalăm: *Mișcarea culturală în Craiova; Mișcarea culturală din Caracal în anul 1922; Mișcarea culturală în Caransebeș (Banat); Conferințele Societății „Prietenii Științei” Craiova în 1922; Cronica Gorjului; Mișcarea culturală în Turnu-Severin* etc.

O atenție deosebită este acordată Conferințelor Societății „Prietenii Științei” și Bibliotecii Aman. Astfel, încă din primul nr. al Arhivelor găsim informații despre cursurile de literatură și istoria artei organizate de conducerea bibliotecii (director, Elena Farago). În fiecare zi de luni și vineri se făceau cursuri de literatura română, literatura franceză, germană, spaniolă, latină, istoria artelor.

Întâlnim, de asemenea, istorii despre personalități ale lumii culturale ale Craiovei interbelice, precum Elena Theodorini, cea care primise o bursă de studii la Milano din partea reginei Elisabeta; despre obârșia familiei marelui pictor Theodor Aman; note asupra activității pictorului craiovean Ioan Stăncescu – absolvent al Academiei Regale de Belle Arte din Veneția; consemnări despre pictorii și sculptorii Ion Țuculescu, Mircea Olarian, Eustațiu Stoenescu, G. Teodorescu-Romanați, C. Brâncuși ș. a., majoritatea semnate de C.D. Fortunescu.

„Cronica științifică”, reflectă o preocupare deosebită pentru popularizarea științei. Se vor aborda subiecte foarte variate, de la descoperiri preistorice, la teoria lui Einstein și informații despre razele X sau despre astronomie. Vom întâlni în această secțiune articole în care se dezbat teme de actualitate la acel moment: *O importantă descoperire preistorică; Teoria lui Einstein; Tezaurul lui Tutankhamon, Expediții rusești în căutarea mamuților; Explorări subterane în Franța, Natura razelor Röntgen; Cum se măsoară a zece milioane parte din secundă; Locuințele giganților în Danemarca; Cetățile megalitice din insula Malta; Transmutațiunea metalelor; De la undele hertziene la razele X; Prinderea electricității din atmosferă. Experiență nouă; Război cu ajutorul microbilor* etc.

O serie de articole din domeniul științelor naturii vin să aducă informații asupra florei și faunei: *Notițe botanice din riviera Olteniei; Musca Columbacă; Contribuțiune la fauna Olteniei; Considerații asupra stepei Olteniei; Din urmările biogeografice ale perioadei glaciare în Oltenia; Contribution a l'étude des*

---

²³ Radu Sp. Popescu, *Dialectologia în paginile revistei „Arhivele Olteniei” (seria veche)*, în „Diacronia”, Serie nouă, II, 1996–1997, Cluj-Napoca, p. 169.

²⁴ În unele numere, rubrica apare sub denumirea de „Cronica culturală”.

*zoocecidies d'Olténie; Păsări rare, vizitatori ai țării noastre; Considerațiuni asupra vegetaiei munților Piatra și Oslea (Oltenia)*²⁵ ș.a.

Presa românească a atras atenția lui C.D. Fortunescu, care a realizat articolul intitulat *Contribuție la un studiu asupra presei din Oltenia* apărut în anul 1922, prima parte în numărul 1 al revistei și continuarea în numărul 2–3. Acest articol poate fi considerat un adevărat „curs despre istoria presei românești”²⁶. Remarcăm că studiul este riguros sistematizat. Se deschide cu o introducere în care se face un scurt istoric al scrisului și al tipăriturilor la noi. După informațiile introductive, se trece la istoricul începuturilor presei românești în general, cu scopul mărturisit de „a fixa în timp cadrul și importanța presei din Oltenia”²⁷.

În a doua parte a studiului, C.D. Fortunescu „alcătuiește un inventar cronologic și pe județe al acestor publicații”²⁸. Dăm, spre exemplificare, câteva titluri: în județul Dolj: 3 octombrie 1838 – *Mozaicul* (editor și tipograf Constantin Lecca, Craiova), 24 august 1848 – *Naționalul*; 1854 – *Jurnalul Kraiovei*, mai 1871 – *Curierul Craiovei*, 1878 – *Toba, ziaru hebdomadar ilustrat*, 1884 – *Carpații*, 1888 – *Liberalul independent*, 1889 – *Nepărtinirea*, 1892 – *Sfârleaza*, 1893 – *Patriotul*, 1897 – *Fulgerul*, 1900 – *Revista Societății Reuniunea Profesorilor din Craiova*; în județul Mehedinți: 1871 – *Gazeta Severinului*, 1872 – *Pörta de fer*, 1892 – *Cumpăna*, 1895 – *Cronica*; în județul Gorj: 1882 – *Vulcanul*, 1896 – *Lupta Jiului*, 1899 – *Lumina Satelor*; în județul Vâlcea: 1885 – *Buciumul Vâlcei*, 1888 – *Libertatea*, 1892 – *Țânțaru, umoristic-enciclopedic*; județul Romanați: 1848 – *Islaz*, 1883 – *Vocea Romanațului*, 1897 – *Progresul din Romanați* etc. Studiul profesorului Fortunescu se încheie cu un tabel care cuprinde date statistice despre publicațiile din Oltenia până la 1901²⁹.

Despre tipar, găsim informații în fiecare număr al revistei, note și documente cu privire la prima tipografie a lui Constantin Leca și până la tipografia Ramuri, condusă de C.Ș. Făgețel.

„Cronica revistelor” apare începând cu al doilea număr al Arhivelor Olteniei și cuprinde prezentări ale diverselor publicații de la acea vreme. Menționează, totodată, publicațiile care se trimit redacției în schimbul Arhivelor Olteniei. Dintre revistele cu care se face acest schimb semnalăm: *Glasul adevărului* din Râmnicu Vâlcea; *Transilvania* din Sibiu; *România viitoare* – Ploiești; *Gândul nostru, Viața Românească și Arhiva* din Iași; *Analele Dobrogei* – Constanța; *Revista Economică, Cosânzeana, Lumina Femeii și Conștiința Românească* din Cluj; *Ideea Europeană, Victoria, Convorbiri Literare, Viața Nouă, Revista Vremei, Bulletin de l'Institut*

²⁵ A se vedea și Melania Năstase, Adrian Năstase, *Lucrări de științe ale naturii în revista Arhivele Olteniei (II)*, în „Oltenia. Studii și comunicări. Științele naturii”, vol. XXII/2006, pp. 325–327.

²⁶ Elena-Camelia Zăbavă, *Repere lingvistice și culturale (Studii)*, Craiova, Editura Aius, 2016, pp. 92–93

²⁷ C. D. Fortunescu, *Contribuție la un studiu asupra presei din Oltenia*, în „Arhivele Olteniei”, I, nr. 1, ianuarie 1922 p. 52.

²⁸ Elena-Camelia Zăbavă, *op. cit.*, p. 93.

²⁹ *Ibidem.*, p. 93.

pour l'étude de l'Europe sud-orientale; Buletinul Societății Numismatice Române, Democrația din București; Năzuința, Flamura, Renașterea, Foiaia pentru popor, Ramuri din Craiova, dar și *Moldova dela Nistru* din Chișinău.

La rubrica *Recenzii* au fost prezentate cărți și reviste din cele mai diverse domenii, interesul pentru acestea fiind justificat și de caracterul interdisciplinar al revistei noastre.

După cum se observă, „Arhivele Olteniei” creează o adevărată „rețea culturală” în jurul ei, demonstrând încă o dată că „regionalism nu înseamnă exclusivism”, că a scrie despre un perimetru geografic nu înseamnă izolare³⁰. Mai mult decât atât, în cuprinsul revistei regăsim însemnări din Banat – *Pagini din istoria Banatului*³¹ (sub semnătura lui D. Izverniceanu), *Câteva însemnări cu privire la Dialectul din Banat*³² (R.S. Molin); din Transilvania – *Însemnări din Țara Hațegului*³³ (Al. Bărcăcilă); din Bucovina – *Prin Bucovina românească* (Stef. Bosie), *Olteni de peste Dunăre* (Emanoil Bucuța)³⁴ etc. Așadar, conținutul revistei s-a dovedit a fi mai larg decât provincial, profilul enciclopedic al acesteia înscriind-o în sfera cultural-națională, apreciată ca atare de N. Iorga, A. Sacerdoțeanu, E. Vârtosu, Ion Binu ș.a.

Anii dificili ai celui de-al Doilea Război Mondial și-au pus amprenta și asupra publicației noastre. Dacă în intervalul 1922–1943, revista apare neîntrerupt, în perioada 1944–1946 a fost tipărită într-un singur volum, fără a fi, însă, difuzată. În cele 200 de pagini, volumul reunește studii semnate de: Al. Bărcăcilă, *Dacia de la Dunăre*, Anastase Georgescu, *Problema istorică a Basarabilor*, Maria Goleșcu, *Portrete de ctitori mărunți*, I.B. Georgescu, *Arta bisericească în Oltenia*, Marcel Romanescu, *Banii Severinului*, I. Lupaș, *Informații istorice cu privire la relațiunile oltene-transilvănene*, George Florescu, *Mănăstirea Coșuna și ctotirii ei*. În *Cuvântul înainte* din acest vol., C.D. Fortunescu avea să precizeze cauzele needitării revistei pe anii 1944 și 1945 (urmările războiului, creșterea excesivă a prețului hârtiei și al tiparului, neachitatea costului abonamentului de mai mult de jumătate dintre abonați), menționând, în același timp, că „s-a renunțat la rubrica «Oltenia literară și artistică», sperând, însă, că se vor tipări separate, ca un supliment al acestei publicații, «Arhivele literare și artistice ale Olteniei»”³⁵, ceea ce nu s-a realizat”.

³⁰ *Ibidem*, p. 91.

³¹ D. Izverniceanu, *Pagini din istoria Banatului*, în „Arhivele Olteniei”, III, nr. 15, sept. – oct., 1924, pp. 393–400; III, nr. 16, noiembrie–decembrie, 1924, pp. 485–489; IV, nr. 17, ian. – febr. 1925, pp. 17–24.

³² R. S. Molin, *Câteva însemnări cu privire la Dialectul din Banat*, în „Arhivele Olteniei”, III, nr. 14, iulie–august, 1924, pp. 311–315.

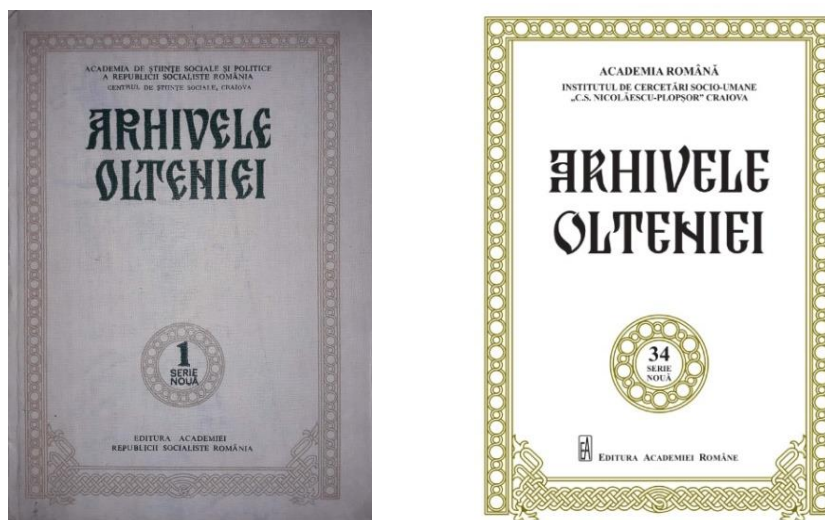
³³ Al. Bărcăcilă, *Însemnări din Țara Hațegului*, în „Arhivele Olteniei”, II, nr. 7, mai–iunie, 1923, pp. 179–195.

³⁴ Emanoil Bucuța, *Olteni de peste Dunăre*, în „Arhivele Olteniei”, II, nr. 5, ian.–febr., 1923, pp. 4–8.

³⁵ Justin Constantinescu, Florea Firan, Tudor Nedelcea, *Arhivele Olteniei (1922–1943)*. Bibliografie, București, Editura Științifică și Enciclopedică, 1973, pp. 313–314; Florea Firan, *op. cit.*, p. 138.

Iată, așadar, cum revista „Arhivele Olteniei” – serie veche – a avut marele merit de a fi contribuit la actul de cultură prin publicarea în paginile sale a articolelor referitoare la bogatul tezaur patrimonial și spiritual al românilor. În perioada interbelică, această revistă era apreciată pentru caracterul său enciclopedic, pentru conținutul valoros, fiind una de referință în peisajul cultural românesc. În paginile revistei au publicat personalități remarcabile ale lumii științifice și culturale românești precum: N. Iorga, C.S. Nicolăescu-Plopșor, I. Donat, D. Berciu, D. Tudor, Al. Bărcăcilă, C.D. Fortunescu, Ch. Laugier, C.V. Gerotă, Ghe. Chițu, T.G. Bulat, Const. Moisil etc.

În perioada tulbure care a urmat războiului, revista și-a încetat existența, asemeni altora din țară. Își va relua apariția abia în anul 1981, ca publicație anuală, trăsătură pe care o păstrează și astăzi. *Seria nouă* a revistei „Arhivele Olteniei” apare, în prezent, sub egida Academiei Române și este editată de Institutul de Cercetări Socio-Umane „C.S. Nicolăescu-Plopșor” din Craiova, adresându-se specialiștilor din domeniul științelor umaniste, cercetători, mediu academic, profesori și studenți (fig. 5).

Fig. 5. Revista „Arhivele Olteniei”, serie nouă – copertile din anii 1981 și 2020.

Colectivul redacțional a dorit păstrarea tradiției cu privire la caracterul multidisciplinar al articolelor publicate, în paginile revistei regăsindu-se materiale originale din diverse domenii: arheologie, istorie, filologie, etnologie, filosofie, sociologie, economie și drept, aparținând unor personalități recunoscute ale mediului academic, precum și ale lumii științifice locale, naționale și internaționale. Investigarea trecutului, din preistorie până în contemporaneitate, depistarea și publicarea celor mai semnificative izvoare arhivistice, reliefarea celor mai autentice și reprezentative valori ale creației materiale și spirituale ale

poporului român, analiza și sinteza informațiilor cu relevanță în filosofie, filologie, sociologie, drept, economie etc. sunt teme care își găsesc rezonanță în paginile noii serii a revistei. Și, așa cum își propunea redacția, „fiind un mesager al acestei părți de țară, publicația nu va fi exclusiv provincială. ...Publicația va fi concepută ca o mărturie vie și convingătoare asupra bogăției și nivelului științific al cercetării din Craiova, dorind să se afirme pe plan național, clădind pentru un orizont românesc de o spațialitate amplă și sub semnul înalt al valorii”³⁶.

În prezent, revista are următoarea structură: prima secțiune *Studii și articole* cuprinde materiale din domeniile *Arheologie-Istorie, Filologie, Filosofie, Etnologie, Artă și cultură, Studii juridice*; a doua secțiune *Note și discuții*; urmează *Recenzii*, iar, la final, *Abrevieri*. Așa cum se poate observa din structurarea cuprinsului, am dorit să păstrăm tradiția cu privire la caracterul multidisciplinar al articolelor publicate.

Seria nouă a revistei „Arhivele Olteniei” a reușit să adune în paginile sale, în cei aproape 40 de ani de existență, articole semnate de personalități recunoscute ale vieții culturale și științifice ramânești: Iorgu Iordan, Alexandru Graur, Gheorghe Bolocan, Marin Sorescu, Dumitru Tudor, Constantin Preda, Dumitru Berciu, Andrei Pippidi, Ștefan Ștefănescu, Gheorghe Popilian, Constantin Petolescu, Alexandru Vulpe. Este o moștenire culturală și științifică pe care generația actuală de editori și colaboratori ai revistei încearcă să o onoreze prin întreaga activitate.

În anul 2012, cu ocazia aniversării a 90 de ani de la apariția primului număr al revistei, acad. Ștefan Ștefănescu, sublinia rolul importat pe care l-a avut publicația: „Prin varietatea tematică – de la izvorul istoric inedit la reflecția profundă asupra valorii istoriei, de la istoria străveche la istoria zilelor noastre, de la istoria locală la cea națională și universală – revista «Arhivele Olteniei» a știut să atragă în jurul ei nume mari ale scrisului românesc, nu numai din Oltenia, ci din întreaga țară. În fruntea acestora a fost genialul nostru istoric național Nicolae Iorga, care, cu dragoste și înțelegere, s-a aplecat și asupra trecutului Olteniei. Revista din «Cetatea Marii Băni» va ști – sunt sigur – să-și păstreze vocea distinctă în peisajul publicațiilor existente, să fie deschisă fenomenelor realității și să exprime cu demnitate vocația europeană a științei și culturii românești”³⁷.

În prezent, editorii au dorit să atragă în Colegiul editorial al revistei personalități de marcă ale vieții științifice românești și internaționale. Din colegiul redacțional au făcut parte în perioada 2015–2019 academicieni (Dinu C. Giurescu, Dan Berindei, Ștefan Ștefănescu, Alexandru Vulpe, Victor Spinei), decani ai facultăților cu profil umanist (Vladimir Osiac, Nicolae Panea, Dan Claudiu Dănișor, Sorin Damean, Sevastian Cercel), personalități științifice din afara granițelor, cum ar fi Mihai Cimpoi (Academia de Științe din Chișinău), Marc Olivier Baruch (EHHES, Paris), Peter Kopecky (Universitatea din Nitra, Slovacia), Virginia Popovici (Universitatea din Novi Sad, Serbia), Boryana Emiliyanova și Teodora Kaleynska

³⁶ Redacția, *Gânduri de început*, în „Arhivele Olteniei”, Serie Nouă, 1981, p. 10.

³⁷ Ștefan Ștefănescu, „Arhivele Olteniei” – 90 de ani de existență, în „Arhivele Olteniei”, Serie nouă, nr. 26, 2012, pp. 7–8.

(Universitatea din Veliko Târnovo, Bulgaria), Anne Marie Cassoly (Universitatea „Robert Schumann” din Strasburg), Patrick Charlot (Universitatea din Bourgogne, Franța), Nicolas Queloz (Universitatea din Fribourg, Elveția).

Revista „Arhivele Olteniei” a urmărit atragerea colaboratorilor și autorilor cu recunoaștere științifică națională și internațională, care își diseminează cercetările în revista noastră. Putem aminti câteva nume reprezentative pentru cercetarea din ultimii cinci ani, precum acad. Alexandru Vulpe, Begona Fernandez Cabaleiro, Costel Cioancă, Karina Paulina Marczuk ș.a. Ponderea autorilor din afara Institutului de Cercetări Socio-Umane „C.S. Nicolăescu-Plopșor” în raport cu cei externi este de aproximativ 50%, în perioada 2015–2018. Numărul colaboratorilor externi crește, în anul 2019, când, din totalul de 28 de articole, 17 autori sunt din afara institutului. În paginile revistei, au publicat și autori de peste hotare: Franța, Polonia, Spania.

Începând cu anul 2015, revista beneficiază de un site bilingv în care se regăsesc informații esențiale, care se pot accesa rapid: scurtă prezentare a revistei, declarația de etică, răspunderea editorilor, răspunderea autorilor, etica editorială, plagiatul, peer review, politica de acces liber, copyright. De asemenea, sunt încărcate pe site-ul revistei PDF-ul numerelor din perioada 2010–2021, precum și fiecare articol în parte. Ca un semn al aprecierii de care se bucură, revista „Arhivele Olteniei” a fost evaluată CNCS B și indexată în baze de date internaționale recunoscute de forurile academice din țară.

Putem spune că datorită colaboratorilor de prestigiu pe care i-a avut, de-a lungul timpului, a direcției pe care a imprimat-o în cercetare, dar mai ales datorită publicării unui volum impresionant de materiale valoroase, în cele aproximativ 170 de numere, „Arhivele Olteniei”, atât seria veche, cât și seria nouă, reprezintă pentru cercetători un adevărat „fișier monografic” al vieții culturale și științifice a Olteniei³⁸.

Bibliografie

„Arhivele Olteniei” 1922–1943, Craiova.

Bărcăcilă, Al., *Însemnări din Țara Hațegului*, în „Arhivele Olteniei”, II, nr. 7, mai–iunie, 1923, pp. 179–195.

Bianu, I., *Pentru o Universitate la Craiova*, în „Arhivele Olteniei”, VIII, nr. 43–44, mai–aug., 1929, pp. 201–207.

Bucuța, Emanoil, *Olteni de peste Dunăre*, în „Arhivele Olteniei”, II, nr. 5, ian.–febr., 1923, pp. 4–8.

Constantinescu, Justin, Firan, Florea, Nedelcea, Tudor, *Arhivele Olteniei (1922–1943). Bibliografie*, București, Editura Științifică și Enciclopedică, 1973, pp. 313–314.

Donat, Ion, *Câteva școli de sat în Oltenia, înainte de 1800*, în „Arhivele Olteniei”, X, no. 56–58, iulie–decembrie 1931, pp. 318–322.

---

³⁸ Justin Constantinescu, Florea Firan, Tudor Nedelcea, *op. cit.*, p. 30.

- Filitti, Ioan C., *Scrisori inedite ale lui Petrache Poenaru privitoare mai ales la Institutul Lazaro-Otetelișeanu din Craiova*, în „Arhivele Olteniei”, XIII, no. 74–76, iulie–decembrie 1934, pp. 266–276, 355–422.
- Firan, Florea, *Presa Craioveană 1838–2007*, Craiova, Fundația Scrisul Românesc, pp. 145 și urm.
- Fortunescu, C. D., *Chestiunea unei Universități a Olteniei*, în „Arhivele Olteniei”, XVII, nr. 95–96, ian.–apr. 1938, p. 128.
- Fortunescu, C. D., *Contribuție la un studiu asupra presei din Oltenia*, în „Arhivele Olteniei”, I, nr. 1, ianuarie 1922 p. 52.
- Gerotă, C., *Căsătoria la romani și la noi*, în „Arhivele Olteniei”, I, nr. 2–3, iunie 1922, pp. 208–214.
- Gerotă, C., *Înmormântarea la romani și la noi*, în „Arhivele Olteniei”, II, nr. 10, nov.–dec., 1923, pp. 450–459.
- Iorga, N., *Regionalismul oltean*, în „Arhivele Olteniei”, I, nr. 1, 1922, p. 5.
- Iosif, N. Dumitrescu-Bistrița, *Obiceiuri de nuntă*, în „Arhivele Olteniei”, XI, nr. 61–62, mai–aug., 1932, pp. 268–272.
- Izverniceanu, D., *Pagini din istoria Banatului*, în „Arhivele Olteniei”, III, nr. 15, sept.–oct., 1924, pp. 393–400; III, nr. 16, noiembrie–decembrie, 1924, pp. 485–489; IV, nr. 17, ian.–febr. 1925, pp. 17–24.
- Laugier, Ch., *Iată apelul nostru trimis numai câtorva persoane și de care rugăm pe toți cititorii a lua cunoștință*, în „Arhivele Olteniei”, I, nr. 1, 1922, p. 3.
- Laugier, Ch., *Primul Cuvânt*, în „Arhivele Olteniei”, I, nr. 1, 1922, p. 1.
- Laugier, Ch., *Contribuții la etnografia medicală a Olteniei*, în „Arhivele Olteniei”, IV, nr. 17, ian.–febr., 1925, pp. 31–34.
- Marica, Em., *Contribuții la etnografia medicală a Olteniei. Numirea populară a câtorva plante și medicamente întrebuițate de săteni în Oltenia*, în „Arhivele Olteniei”, IV, nr. 18–19, mart.–iunie, 1925, pp. 148–149.
- Molin, R.S., *Câteva însemnări cu privire la Dialectul din Banat*, în „Arhivele Olteniei”, III, nr. 14, iulie–august, 1924, pp. 311–315.
- Năstase, Melania, Năstase, Adrian, *Lucrări de științe ale naturii în revista Arhivele Olteniei (III)*, în „Oltenia. Studii și comunicări. Științele naturii”, vol. XXII/2006, pp. 325–327.
- Nicolăescu, Plopșor C.S., *Gurbanele*, în „Arhivele Olteniei”, I, nr. 1, ian. 1922, pp. 35–40.
- Popescu, Mih., *Documente privitoare la începuturile școalelor din Craiova*, în „Arhivele Olteniei”, X, no. 56–58, iulie–decembrie 1931, p. 347–365.
- Popescu, Radu Sp., *Dialectologia în paginile revistei „Arhivele Olteniei” (seria veche)*, în „Diacronia”, Serie nouă, II, 1996–1997, Cluj-Napoca, p. 169.
- Redacția, *Gânduri de început*, în „Arhivele Olteniei”, Serie Nouă, 1981, p. 10.
- Zăbavă, Elena – Camelia, *Repere lingvistice și culturale (Studii)*, Craiova, Editura Aius, 2016.
- Universitatea Liberă „Prietenii Științei”*, în „Arhivele Olteniei”, I, nr. 2–3, iunie 1922, pp. 256 și urm.
- Vincenz, A., *Tipuri de case țărănești din Oltenia*, în „Arhivele Olteniei”, X, nr. 54–55, mart.–iunie, 1931, pp. 101–107.

